

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) Privolitev v pogodbo se mora izreči slobodno, resno, odločno in razumljivo: § 869. obč. drž. zak.

Tožbo Mjevo, naperjeno početkom zoper zakonska G., vzdržano naposled le zoper A. G-ja, vloženo dne 3. marca 1896, pod št. 757, zavrnilo je okrajno sodišče v Ž. z rzsodbo z dne 31. julija 1896, št. 2620, glasečo se: »Tožnik M. zavrača se s tožbenim zahtevkom, glasečim se: Toženec A. G. dolžan je priznati, da je kupil tožnik M. od njega dne 29. februvarija 1896 toženčevo posestvo vlož. št. 57 kat. obč. S., in sicer na ta način, da se je obvezal tožnik v poplačilo kupnine obema toženčevima hčerkama plačati po 100 gld., vkupe 200 gld., poravnati vknjižene tirjatve M-rja v znesku 600 gld. z obrestmi vred, nadalje prepuščati tožencu kakor njegovej ženi M. G. dosmrtno stanovanje v kupljenej hiši št. 2., pa dosmrtni užitek njiv p. št. x, y, z, dve parceli le za leto 1896.; toženec dolžan je vzdržati to pogodbo ter izročiti tožniku v last navedeno posestvo izvzimiši parcel, tožencu za užitek pridržanih; skleniti nadalje s tožnikom vknjižljivo listino ter poravnati tožniku tožne stroške.«

Razlogi:

Da bi se uslišalo toženca z njegovim zahtevkom, trebalo bi dokazati dognano pogodbo, katere pa ni uvideti v predležečem slučaju; in če tudi, tako bi se zmatrati morala nično. Nadalje odstopiti je bilo slobodno obema pogodnikoma proti plačilu dogovorjene skesnine. Sicer pa sledi iz prvotnega tožbenega zahtevka in pa po izpovedbi priče A., da sta nameravali prepirni stranki v splošnih obrisih označeno kupno pogodbo pritrčiti z listino, kar naj bi se izvršilo dne 3. marca 1896 pri notarju vsled dogovora vršivšega se dan poprej, kar so potrdile priče, B., C., D. in E. Ustnemu dogovoru pa ni sledila naprava listine, torej pogodba ni gotova (§ 884. obč. drž. zak.). Če bi se pa navzlic temu položaju zmatralo, da je pogodba sklenena, tako bi bila nična v predležečem slučaju, kajti primanjkuje zakonite podstave v zmislu §-ov 883., 865., 869., 1054., 1055. in 1056. obč. drž. zak. Dogovorilo se je namreč ustno, naj poravna tožnik dvema toženčevima hčerkama

znesek po 100 gld., kar vsebuje darilo spojeno ne le s koristjo, temveč tudi z obvezo (§-i 950., 953., 954 obč. drž. zak.). Ne gledé na to, da se mora sprejeti takšno naklonilo v zmislu §-a 883. obč. drž. zak. in zak. z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. v notarsko listino, treba po vrhu nadskrbniške odobritve Vse te potrebščine pogrešajo se pa v predležčem slučaju. Nadalje pa so tudi nejasna določila gledé poplačila kupnine, in po vrhu negotova. Kajti jedna priča trdila je, da prevzame kupec vse do 29. februarja 1896 vknjižene dolgove, druga priča zopet, da se prevzamejo le tirjatve M-rjeve; a tudi pogovori gledé pridržanega užitka nasprotujejo si drug drugemu, dočim se ni ničesar določilo, kaj naj velja po smrti jednega ali družega preživitkarja. Tožnik sam trdi v početku, da je sklenil pogodbo z tožencem in njegovo ženo, katera sta baje zahtevala prevzetbo vknjiženih dolgov ne le M-rjevih temveč tudi K-jevih. A po izpovedbi najzanesljivejše priče, ker čisto nesumne E., ni toženec pri pogajanju govoril skoraj ničesar; slednji napravil je napram sodišču vtis slaboumca. Dasi sam ni pripeljal zastopnika, velevalo bi mu bilo sodišče vzeti si zagovornika. Po vrhu pogajalo se je ob 8. uri zvečer, kar je na kmetih z ozirom na zimski čas jako pozno. Iz vseh teh razmotrivanj pa je uvidno, da toženec ni privolil resno v opravilo, niti odločno, niti jasno. A tudi kupnina se ni določila zadosti natančno, niti gledé prevzetbe vknjiženih dolgov niti družih pridržkov, na korist preživitkarjema izgovorjenih. Neveljavna je torej pogodba tudi z ozirom na določila §-ov 1055. in 1056. obč. drž. zak. Nadalje bi se bila morala napraviti lista po določilu §-a 943. obč. drž. zak. z ozirom na to, da preseza po izpovedbi tožnikovej vrednost toženčevega posestva, cenjenega po tožniku na 900 gld., vrednost izpogojenih preživitkarskih pridržkov; ker presežek vsebuje darilo, o katerega veljavnosti pa je merodajen zakon, po katerem naj se napravi o takšnih opravilih lista. Pogodba je torej povsem neveljavna. Po izpovedbi prič E., F. in C. pogodila se je slednjič skesnina, napram katerej ne bi moglo tožiti se z golj na izpolnitev pogodbe, dasiravno se je poleg skesnine dogovorila in baje izročila ara 5 gld. Tožnik moral se je torej zavriniti s svojim zahtevkom.

Tožnik je zoper to razsodbo vložil apelacijo, v katerej poudarja med drugim, da se je po izpovedbah mnogih prič dogo-

verila skesnina 50 gld., odnosno po nekaterih izpovedbah 100 gld., ter da se napram temu toženec ni skliceval na določilo §-a 909. obč. drž. zak. Če se nasprotnik protivi izpolnitvi, tako ne leži v tem uporaba skesnine (razsodba najvišjega sodišča z dne 10. februarija 1880, št. 13191, G. U. W. št. 8212.). Nanašajoč se na dogovor sklenitve pismene pogodbe, tako tega ni potrdila nobena priča; pogodba vgotovila se je ustno; segla sta pogodnika v roke, dvignila ju kvišku po običaju navadnem v Kočevcih. Nikdo pa ni črnil besedice, naj bi veljala pogodba še le po podpisu listine; razumno je, da treba slednje k vknjižbi lastninske pravice, a veljavnost ustne pogodbe ni zavisna od listine.

Višje deželno sodišče pa ni ugodilo tej apelaciji, nasprotno potrdilo sodbo prvega sodnika z naredbo z dne 9. sept. 1896, št. 2891.

Razlogi:

Tožnikovej apelaciji ne more se ustreči iz nastopnih vzrokov. V predležčem slučaju gre se za kupno pogodbo, torej za pogojeno izročitev reči proti plačilu določene novčne svote (§ 1053. obč. drž. zak.), v katero svrho pa treba veljavne pogodbe in sicer kupne pogodbe. Zahteva se torej resnobna, odločna in razumljiva privolitev, kakor gledé kupljene stvari tako odplačila v novcih, katerim potrebščinam pa ne ustreza predležče opravilo. Pretresajoč stvarni položaj po tožnikovih trditvah pa izpovedbah prič ne moreš se uveriti, da so se določile dne 29. februarija t. l. v hiši G. Hevej posamične bistvene pogodbene točke, radi katerih je naperil tožbo tožnik in za katere zahteva vknjižljivo listino, zadostno ter na umljiv način, pa z brezdvomno privolitvo toženčev; še manj, da bi pogodnika smerila zgolj na sklenitev pismene pogodbe v svrho dokazila in zemljiškoknjižnega prepisa. Že po tem, da se je pogajalo pozno na večer v veselej družbi, sklepati je, da ni bilo ležeče pogodnikoma na končnej utrditvi pogodbe gledé vseh važnih točk, nanašajočih se na prodajo v tožbi navedene nepremičnine, tem manj, ker se pogajanje ni omejilo na splošno umljiv, kratek dogovor gledé kupnine in kupljene reči, kateri bi ostal lahko sleherniku v spominu, temveč se raztegnilo na celo vrsto pogodbenih točk, katere se lahko razmišljajo napačno ter pozabijo čez čas, ne da bi se bile ohranile spominu v kakem zapisku. Posamezni dogovori po sebi niso ni natančni niti umljivi, ker inace

ne bi bil tožil prvotno tožnik tudi toženčeve žene kot soprodajalke, ne bi bil dvakrat izpremenil tožbenega zahtevka; čudno je tudi, da določuje v tožbi kupnino z 900 gld., iz katere je izpustil pozneje navedeni, tožencu za 1896. leto baje pripuščeni užitek dveh njiv; nerazumno, da bi se bil tožnik zavezal s kupninskim ostankom poravnati na kupljenem posestvu vknjižene dolgove, dočim trdi v repliki, da je prevzel obvezo od kupninskega ostanka za 900 gld., odnosno 700 gld. (odštevši namreč svoto 200 gld. na korist hčera toženčevima po 100 gld.), poravnati vknjiženi tirjati M-rjevo za 600 gld. in ostanek M. K-jeve, z dodatkom izplačati presežek prodajalcu tožencu; slednjič pa trdi zopet tožnik, da ima izplačati le gotovine 200 gld. in pa vknjiženo tirjatev M-erjevo za 600 gld. z obrestmi vred. Ker se ni ničesar točnega določilo niti končnega nerazrušnega, pričale so nekatere priče, da se je spoznalo dosmrtno stanovanje z užitkom nekaterih parcel le tožencu, ne tudi njegovi ženi, dočim so druge v nasprotnem zmislu izpovedale, dodavši še te pravice hčera toženčevima na korist. Priča župan E. se ne spominja, da bi bil toženec pri pogajanju sploh kaj govoril, po vrhu zapustil je pri prvem sodniku vtis slaboumca. V takšnih odnošajih pa ne gre govoriti o pravej dovolitvi v zmislu §-a 869. obč. drž. zak. in o pravoveljavnej določitvi odplačila, radi česar se je moral zavrniti tožbeni zahtevek, potrdivši razsodbo prvega sodnika.

Dr. K. Bežek.

b) Tudi v eksekucijskem postopanju prisoditi je uživalcu pravico, da načne glavnico, koder ne zadoščajo njene obresti v pokrivanje dohodkov, za živa mu pristajajočih.

Pokrivši tirjatve sprednjih zemljiško-knjižnih upnikov ostala je v eksekucijski stvari M. udove Z...ice zoper J. Z. od izkupila 25.000 gld. skupljenega na drugi izvršilni dražbi za poslopja, stoječa v Tržaškem obmestji pod tab. št. 473, 474 in 475, še vsota 7437 gld. 20 kr., ki bi jo imeli dobiti po zemljiško-knjižnem redu

- a) M. Z...ica za dosmrtnne svoje dohodke, sestoječe 1200 gld. na leto,
- b) J. L. M. za svojih 500 zlatih Napoleonov s pr. in
- c) M. Z...ica roj. J...ova za svojo tirjatev 500 gld. s pr.

Ker le-ta vsota 7437 gld. 20 kr. ni bila zadostna, da bi dajali njeni obresti upnici, imenovani pod *a*) dohodek 1200 gld. na leto, zahtevala je le-ta pri naroku, določenem za razdeljenje omenjenega izkupila, naj se jej prizna, da bo smela načeti v pokrivanje letnega svojega dohodka isto glavnico. Temu njenemu zahtevanju sta se uprla oba poznejša upnika, imenovana pod *b*) in *c*) trdeča, da jej gredo samo obresti od glavnice 7437 gld. 20 kr. do njene smrti, izpodbijala sta jej pravico, da bi smela načeti glavnico ter sta zahtevala, da se jo nakaže z omenjenim zahtevanjem na redno pravdno pot.

Z ozirom na ta protislovja in stoje na stališči, da deželno sodišče tržaško ni bilo poklicano razrešiti o bistvu pravnih teh vprašanj v eksekucijskem postopanju, napotilo je omenjeno sodišče z odlokom z dne 22. aprila 1896, št. 2948 vse stranke na redno pravdo, ne odločivši jim v to svrho nobenega roka.

Priznavši, da gre M. Z. .ici dandanes in da jej pojde do njene smrti pravica uživanja letnih prihodkov v znesku 1200 gld. od glavnice 7437 gld. 20 kr., sprejete z odlokom z dne 26. februarja 1896 št. 1306 v sodne poklade, in priznavši jej pravico, da sme načeti to glavnico ter uporabljati jo dotle, dokler ne doseže vsako leto dohodka 1200 gld., voljenega jej po rajnem G. J. Z. v oporoki z dne 22. marcija 1886. leta, izpremenilo je višje deželno sodišče tržaško z odločbo z dne 5. junija 1896, št. 2400 že navedeni odlok deželnega sodišča tržaškega in nakazalo oba upnika, imenovana pod *b*) in *c*) na redno pravdno pot, ako bosta hotela izpodbijati pripoznano njeno pravico, in je oprlo svojo odločbo na te-le razloge:

Zastavna pravica, vknjižena na korist M. Z. .ice za dosmrtni njen dohodek, sestoječi v znesku 1200 gld. vsako leto, na poslopja prodana na eksekucijski javni dražbi, je neizpodbijana in isto tako ni med strankami prav nobenega spora o zemljiško-knjižnem redu in o gotovosti njene tirjatve. Ni bilo torej treba nakazati je na redno pravno pot, da bi se razsodilo o njenem zahtevanju, glasečem se, da sme načeti in uporabljati tudi glavnico 7437 gld. 20 kr., ako ne bi obresti od nje zadoščale v pokrivanje letnega njenega dohodka 1200 gld., in prav za prav bilo je treba odpraviti na redno pravdno pot oba upnika J. L. M. in M. Z. roj. J-ovo, ki se upirata temu njenemu zahtevanju. Poslopje, obremenjeno z zastavno

pravico, že omenjeno, na korist M. Z...ice, bilo je prodano na eksekutivni javni dražbi in s tem ni bila ni najmanj izpremenjena pravica tu imenovane upnice. Ker se je izvršila eksekutivna dražba z zakonitimi pogoji in zlasti s pogoji §-a 328. ces. pat. z dne 1. maja 1781, št. 13. zb. just. zak., da prevzame namreč zdražitelj vse dolžnosti, ležeče na poslopji, prodanem na dražbi, na kolikor bi se pokrile z izkupilom, ostala je neizpremenjena pravica užívalke M. Z. roj. M., da dobi slovom §-ov 1412. in 1413. obč. drž. zak. vse ono, kar bi še dobiti mogla iz izkupila, ostalega po pokritji družih zemljiško-knjižnih upnikov, pred njo stoječih. Zahtevana njena pravica opira se pa tudi na določbe §-a 34. zak. z dne 25. decembra 1868, št. 1. drž. zak. iz 1869. leta. Kader bi namreč od izkupila, skupljenega za nepremičnino, z zastavami obloženo, ne preostajalo nobenega drugega zadostnega zaloge v pokritje zaostalih in tekočih prihodkov, sme upravičenec po tej zakoniti določbi zahtevati, da se mu plačajo najprej zaostanki, uživajoči jednako prednost, potem pa sme zahtevati, da se mu popolne dajanja in odnosni dohodki iz glavnice in sicer dotle, dokler ni ista pošla.

Z odločbo z dne 16. septembra 1896, št. 9689 odbilo je najvišje sodišče J. L. M. in M. Z...ice roj. J...ove revizijski rekurz in potrdilo odločbo višjega deželnega sodišča tržaškega iz tehle razlogov:

Brez vsake koristi bile so zavrnene stranke na redno pravdno pot, ker ni ga med njimi spora ne o obstoji M. Z. zastavne pravice, ne o gotovosti njene tirjatve. Slovom §-a 457. obč. drž. zak. jamčijo na prvem mestu nepremičnine, obložene z odnosnimi zastavnimi pravicami, na drugem mestu jamči pa izkupilo, za iste nepremičnine skupljeno. Po §-u 34. konk. reda priznati je pravico upniku, kateri ni dobil popolnega pokritja svoje tirjatve iz izkupila, da sme načeti v pokritje svojih dohodkov tudi glavnico. Ker obresti od ostalega izkupila v znesku 7437 gld. 20 kr. ne zadoščajo v pokrivanje letnih dohodkov M. Z...ice, bila je upravičena zahtevati, da se pokrije le-ta letni njen dohodek iz glavnice, prav tu navedene, dokler je bode še kaj, in ker ni ga spora ne o zastavni njeni pravici, ne o gotovosti njene tirjatve bilo je treba potrditi v zakonih vtemeljeno odločbo višjega deželnega sodišča. T.

c) Pravna vprašanja ne smejo se reševati in possessorio summarissimo, ampak le in petitorio.

Okrajno sodišče v K. ugodilo je tožbi Jakoba M. proti Mici F. s konečnim odlokom z dne 26. junija 1896, št. 4299.

Višje deželno sodišče je pa tožbeni zahtevek odbilo z naredbo z dne 30. julija 1896, št. 7109 iz nastopnih razlogov:

Stvarna posest, koje varstvo se s tožbo zahteva, ima glasom stvarnega položaja očividno za temelj neposredno ali kratko pred domnevnem dejanjem motitve med prepirnima strankama določeno pravno razmerje, namreč med toženko ali njenim soprogom Antonom F. na eni strani in tožnikom na drugi strani izvansodno narejeni kompromis, da se menda do sedaj prepirna meja med obema zemljiščema po večšem zemljemercu določi. Gledé na to okolnost je presoja vprašanja, če je bilo dejanje motitve, katero obstoji baje v tem, da je toženka po določitvi veččaka postavljene kamne odstranila ali po svojem soprogu odstraniti pustila, protipravno in se mora zmatrati samolastnim poseganjem v tožnikovo pravno posest, v nerazdorni zvezi s presojo pravnega obstanka in narave istega pogodbenega razmerja. Stvarna posest tožnikova in samolastno počenjanje toženke oziroma njenega soproga se torej ne more razsoditi drugače, kakor da se razmotriva pravni obstanek pogodbe in njena pravna vsebina. Iz tega sledi, da se obveljavanje tožbenega zahtevka v zmislu §-a 5. ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. ne more doseči in possessorio summarissimo, v katerem je razsoja o pravnih vprašanjih nedopustna, nego le po redni pravdni poti, in petitorio.

Najvišje sodišče je pritrdilo višjesodnim razlogom in zavrnilo revizijski rekurz z naredbo z dne 30. septembra 1896, št. 11530 iz nastopnih razlogov:

Odločba višjega deželnega sodišča, katera je predrugáčila izrek prvega sodnika, mora se iz razlogov iste potrditi ter se še pripomni, da gre v postopku radi motenja posesti tudi razjasniti, če je navedenemu dejanju motitve prisojati protipravnost in samolastnost. A to vprašanje po izidu pričevanja, katero je pokazalo, da sta bili stranki že pri omejičenji, koje se je obestransko uvedlo, različnega mnenja in ni zemljemerec to prav nič v poštev vzel, ni še v kvar

toženke rešeno. Enostransko postavljenje kamnov po omejičenji in poraba omejičenega prepirnega površja, pa ni moglo tožnika v posest spraviti in odstranjenje mejnih kamnov po toženki mora se le v zmislu §-a 344. obč. drž. zak. kot varnostno sredstvo za njeno v nevarnosti nahajajočo se posest zmatrati. *A. Gr.*

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu ima v br. 9. za mesec september t. l. sledečo vsebino: Šešti obči kongres medjunarodne kriminalističke udruge. Svršetak. — Kriva prisega i krivo svjedočanstvo od dra. J. Veličkovića. Svršetak. — Samovlastna pomoć. Napisao Ante Gavez. — Primjetbe k osnovi novoga hrvatskoga stečajnoga reda. Priobčio dr. A. Badaj. Nastavak. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazнено. C. Mjenbeno-trgovačko. Rješitba kr. financiijnoga upravnoga sudišta. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji od dra. K. Bobinaca. — Svaštice. — Književne obznane. — Viestnik. — Br. 10. za mesec oktober t. l. ima pa sledečo vsebino: Primjetbe k osnovi novoga hrvatskoga stečajnoga reda. Priobčuje dr. A. Badaj. Svršetak. — Razlike u pojmu prevare po avstrijskom i ugarskom kaznenom zakonu. Napisao dr. Stjepan Radits. — Predpostavlja li dioba suvlastništva izmedju supruqa prestanak bračne zajednice? Napisao dr. Ante Pinterović. — O pravnoj naravi samorovâ. Napisao dr. Lovro Vidrić. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazнено. Iz upravne prakse. Rješitba kr. financiijnoga upravnoga sudišta. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji od dra. K. Bobinaca. — Svaštice. — Književne obznane. — Viestnik.

Die Executionsordnung vom 27. Mai 1896, Nr. 79 R. G. Bl. sammt dem Einführungsgesetze vom 27. Mai 1896, Nr. 78 R. G. Bl. und den in Geltung verbliebenen bezüglichlichen Gesetzen und Verordnungen. Dr. H. Schauer. — Na Dunaji. 1896. — Cena 3 gld. 50 kr.

V Manz-ovej zbirki izdal je isti pisatelj, kateri je že pripravil nove zakone o civilno-pravdnem redu, tudi novi eksekucijski red. Le-ta izdaja odlikuje se kakor izdaja civilno-pravdnega reda v tem, da je pridejal gospod pisatelj tekstu zakona toliko pripomb, da nadomestujejo izvrsten komentar zakona in je torej to izdajo prav toplo priporočati za studij novih zakonov.

Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für das Kaiserthum Österreich sammt allen dasselbe ergänzenden Gesetzen und Verordnungen und einer Übersicht über die civilrechtliche Spruchpraxis des k. k. obersten Gerichtshofes. Dr. Jos. v. Schey. 15. nat. — Na Dunaji. 1896. — Manz.

Das österreichische Civilprozessrecht, in systematischer Darstellung. Dr. Jos. Truttter I. d. Einleitung und allgemeiner Theil. — Na Dunaji. 1897. — M. Perles.